

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 46 Volume: 9 Issue: 46

Ekim 2016 October 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

**TAŞKÖPRÜ İLÇESİNDEKİ (KASTAMONU) GÖL/GÖLETLERİN KIRSAL REKREASYONA
UYGUNLUĞU
SUITABILITY FOR RURAL RECREATION OF LAKE/PONDS IN TASKOPRU DISTRICT
(KASTAMONU/NORTH OF TURKEY)**

Celalettin DURAN*

Öz

Su, insanoğlunun estetik açıdan çevreyi değerlendirdiği tarihi süreç içinde vazgeçilmez tasarım öğelerinden biri olmuştur. Suya dayalı kırsal rekreasyon alanları, insan psikolojisi üzerindeki olumlu etkileri nedeniyle kentsel nüfus için çekicilik potansiyeli taşır.

Bu çalışma kapsamında, Kastamonu ili Taşköprü ilçesinde bulunan göl/göletlerin suya dayalı kırsal rekreasyona uygunluğu, AHS (Analitik Hiyerarşi Süreci) yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Rekreatif kullanıma uygunluk açısından "beş" faktör (ölçüt) belirlenmiştir. Bu faktörler; "fizyografik uygunluk", "ulaşılabilirlik", "su yüzeyi şekli ve alanı", "bitki örtüsü" ve "görsellik" şeklindedir. Her bir faktör, beş farklı gölet için puanlanmıştır. Göletlerin bulunduğu lokasyonlardan panoramik fotoğraflar alınmıştır. Bu fotoğraflar ve faktörler, uzman görüşüne göre değerlendirilmiştir. Göletlerin faktörler arasındaki puanlarının toplanması ve ağırlık katsayısı ile çarpılması sonucu, göletler arası öncelik sınıflaması elde edilmiştir. Bu sınıflamaya göre; en uygun rekreatif değere sahip gölet, (1) Küçüksu Göleti olmuştur. Daha sonra sırasıyla, (2) Asar Göleti, (3) Kabalar Göleti, (4) Sakız Göleti ve (5) Karadere Göleti şeklinde sonuçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Kırsal Turizm, Uygunluk, Gölet, Taşköprü.

Abstract

The water has been one from the indispensable design elements during the historical process of humanity. Water-based rural recreation, due to the positive effects on human psychology, are much more attractive to the urban population.

The aim of this study was to determine with AHP (Analytic Hierarchy Process) for the suitability of water-based rural recreation (ponds): a case study in Taskopru district (Kastamonu, North of Turkey). For the ponds have been identified "five" factors (criterion) in terms of recreation suitability. These factors are "physiographic suitability", "accessibility", "the shape and area of the ponds", "vegetation" and "panorama". Each factor was scored for five different ponds. The final score has been calculated collecting the points among the factors and multiplying by the weighted coefficient. Panoramic photos were taken from the lake/pond locations. It was given the scores for these photos and the factors by the ten different experts. The priority classification of the ponds has been listed as (1) Kucuksu Pond, (2) Asar Pond, (3) Kabalar Pond, (4) Sakiz Pond and (5) Karadere Lake.

Keywords: Recreation, Rural Tourism, Suitability, Pond, Taskopru.

1. Giriş

Hızlı nüfus artışı ve kentleşme süreci, kentsel nüfusun büyük boyutlara ulaşmasına neden olmuştur. Bu nedenle, kentlerde toplanan nüfusun doğal çevreye (kırsal peyzaja) olan talebi de artmaktadır. Ayrıca, eskiyen aktivitelerin sıklığından uzaklaşmak isteyen kitlelerin ilgisi de kırsal rekreasyon alanlara yönelmektedir (Duran, 2012; Kuvan, 2001).

Çok hızlı büyüyen kentlerdeki nüfusun eğlenme, dinlenme ve spor gibi etkinliklerinin artması; turizm sektörünün de gün geçtikçe büyümesine, yeni turizm kollarının doğmasına da neden olmaktadır (Duran, 2012).

Su, ilk çağlardan beri gerek hayatın temel kaynağı gerekse estetik bir tasarım elemanı olarak insanoğlunun ilgisini çekmiştir. Görsel özellikleri (renk, yansıma, ışık, hareket), işitsel özellikleri (ses, sükûnet, dinlendirici etki), temassal özellikleri (dokunma, eğlence, oyun, neşe, rekreasyon) ve serinletici özellikleriyle rekreasyon faaliyetlerine davet eder (Karahana ve Orhan, 2012). Rekreasyon faaliyetleri, literatürde farklı başlıklar altında sınıflandırılabilir. "Suya Dayalı Rekreasyon Faaliyetleri" de bu başlıklardan bir tanesidir (Türker vd., 2014).

Göl ve göletler, doğal/insan nedenli oluşmuş/oluşturulmuş çukur arazilerin suyla dolmasıyla var olurlar. Oluşum şekillerine ve kökenine göre farklı isimlerle tanımlanırlar. Doğal olaylara bağlı oluşmuş olanlar için; tektonik, volkanik, buzul, karstik, heyelan set, kıyı delta göl ve göletleri olarak isimlendirilir. İnsan müdahalesiyle oluşturulan içme, sulama ve elektrik üretme amaçlı göl ve göletler farklı boyutları ile karasal yüzeylere dağılır. Pek çok bölge/yörede yapay veya doğal olarak oluşmuş/oluşturulmuş, göl ve göletlerin manzara güzelliği ile rekreatif aktiviteye olanak sağlamıştır. Ulusal/uluslararası önemde turizm merkezlerine dönüşmüştür.

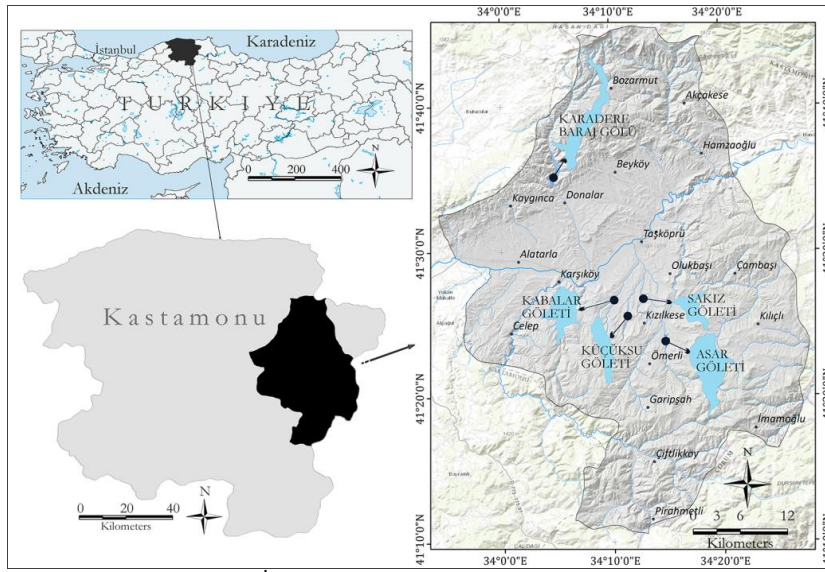
*Yrd.Doç.Dr. Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, cduran@kastamonu.edu.tr

Taşköprü ilçesi, tarım ve orman ürünleri açısından önemli merkezlerden biridir. Ticarete konu ürünlerin yanında, doğal ortam özellikleriyle de ön plana çıkabilecek turizm potansiyeli taşır. İlçe, zengin su yüzeylerini ve doğal bitki örtüsünü barındırır. İlçenin su kaynakları, geniş tarım arazilerinin sulama imkânlarını arttırmak için düşünülmüş ve bu yönde kullanılmıştır.

Çeşitli turizm aktivitelerine uygun alanlar, birçok faktörün etkisinde şekillenmektedir. Bu faktörler arasındaki önem düzeyleri ise çoğu kez ölçülememektedir. Faktörlerin objektif ölçütlerle önem düzeylerinin belirlenmesi, uygunluk için daha doğru sonuçlara götürür. Alternatifler arasından en uygun olanını seçmek için geliştirilmiş AHS (Analitik Hiyerarşi Süreci) yöntemi, en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Bu çalışmada da suya dayalı rekreatif alanların öncelik sınıflaması (uygunluk analizi) için AHS tekniğinden yararlanılarak rekreatif uygunluğa sahip göl/göletler belirlenmiştir.

2. Materyal ve Yöntem

Taşköprü ilçe sınırlarında, sulama amaçlı oluşturulmuş beş farklı göl/gölet bulunur. İlçe merkezinin güneyinde dört, kuzeyinde ise bir adet göl/gölet yer alır. İlçede oluşturulmuş göletlerin dağılımı ve lokasyonu, Şekil 1'de verilmiştir. İlçenin idari sınırları içindeki topografya, 500-2000 m arasındaki yükseltilere sahiptir. Belirlenen göl/göletler (Küçüksu, Asar, Kabalar, Sakız, Karadere), 1000 m'den alçak arazilerde kurulmuştur (Duran ve İmat, 2016).

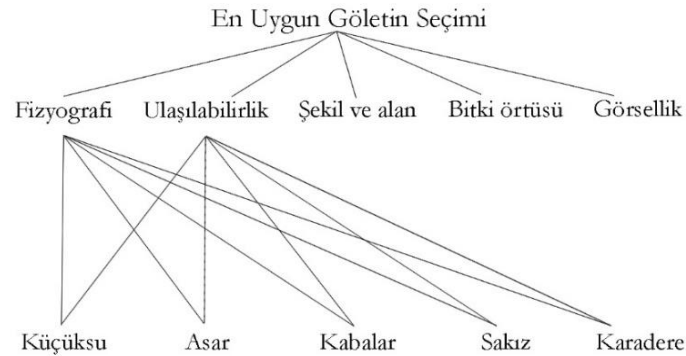

Şekil 1. İncelenen göl/göletlerin lokasyon haritası

Kırsal rekreasyona öncelikli uygun göl/göletlerin belirlenebilmesi için; topografya haritası (1/25000 ölçekli), sayısal meşcere tipleri haritası ve göl/göletlerin panoramik fotoğrafları kullanılmıştır.

Uygunluk analizinde AHS yönteminden yararlanılmıştır. AHS, kişisel deneyim ve bilgilerin bütünleştirilerek ikili karşılaştırma matrisleri yoluyla karar sürecine katılımını sağlamaktadır (Saaty, 1994). Geniş bir alanda kullanılan çok amaçlı karar verme metodlarından biridir. Bu metodun ana avantajı çok yönlü kriterlerin kolaylıkla yönetilebilmesidir (Başlıgil, 2005).

Taşköprü ilçesindeki göl/göletlerin rekreatif kullanıma uygunluğu açısından karar hiyerarşisinde beş faktör (ölçüt) belirlenmiştir. Bu faktörler; "fizyografik uygunluk", "ulaşılabilirlik", "su yüzeyi şekli ve alanı", "bitki örtüsü" ve "görsellik" şeklindedir (Şekil 2). Her bir faktör, uygunluk değerine göre oluşturulmuş matrisler ile puanlanmıştır. Faktörler arası ağırlık katsayıları, on farklı konu uzmanının verdiği puanlardan elde edilmiştir. Göl/göletlerin suya dayalı kırsal rekreatif faaliyete en uygun olan ile en az uygun olan faktörler derecelendirilmiştir (Tablo 1).

Şekil 2. Kırsal rekreasyona en uygun göletin seçimi için karar hiyerarşisi

Tablo 1. Göl/göletlerin uygunluk faktörlerindeki önem durumları

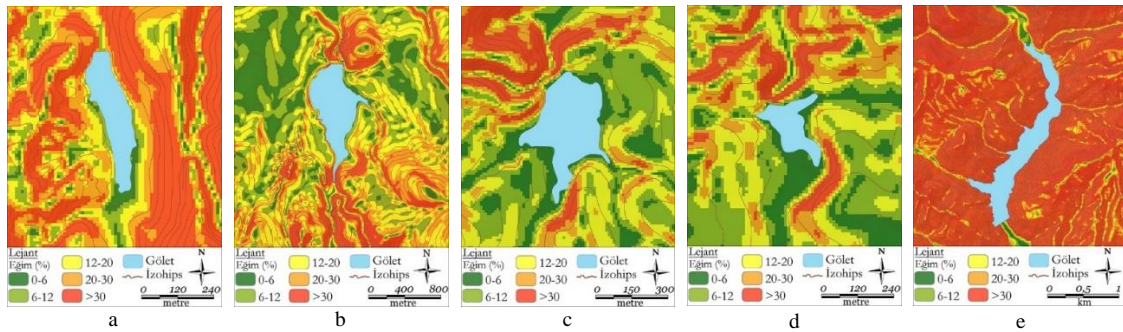
Faktörler	Faktör Sınıfları	Uygunluk
Fizyografi	Kademeli-düzenli eğim	Çok yüksek
	Kademeli-düzensiz eğim	Yüksek
	Kademesiz-düzenli eğim	Orta
	Kademesiz-düzensiz eğim	Düşük
	Dik ya da düz eğim	Çok düşük
Ulaşılabilirlik	Anayola çok yakın	Çok yüksek
	Anayola yakın	Yüksek
	Anayola orta uzaklıkta	Orta
	Anayola uzak	Düşük
	Anayola çok uzak	Çok düşük
Şekil ve alan	Oval ve büyük	Çok yüksek
	Oval ve küçük	Yüksek
	Ortalama	Orta
	Şekilsiz ve büyük	Düşük
	Şekilsiz ve küçük	Çok düşük
Bitki örtüsü	Verimli karışık	Çok yüksek
	Verimli saf	Yüksek
	Bozuk karışık	Orta
	Bozuk saf	Düşük
	Açık alan	Çok düşük
Görsellik	Çok çekici	Çok yüksek
	Çekici	Yüksek
	Ortalama	Orta
	Çekicilik az	Düşük
	Çekicilik enaz	Çok düşük

3. Bulgular

3.1. Göl/Göletlerin Faktörlere (Ölçütlere) Göre İkili Karşılaştırması

3.1.1. Fizyografi Faktörüne Göre İkili Karşılaştırma

Göl/göletlerin yakın çevresindeki arazinin eğim, yükseklik, bakı gibi (fizyografi) özellikleri, rekreatif etkinliklere uygun ve uygun olmayan olarak değerlendirilebilir. Bu değerlendirmede; kıyıdan (düze yakın eğimden) uzaklaştıkça kademeli bir eğim ve yükselti artışı istenir. Kademeli-düzenli (simetrik) değişim, doğal ortam planlamasını, turizm etkinliklerini ve çekiciliği arttıran öğelerden birini oluşturur. Bu yönüyle, göl/göletlerin yakın çevresindeki fizyografi incelendiğinde (Şekil 3); Küçüküsu Göletinin kademeli-düzenli eğim ve yükseltiye en yakın olduğu görülür. Asar Göleti, düzensiz eğime rağmen kademeli eğim ve simetriden dolayı ikinci en uygun gölettir. Kademesiz, sadece sarp eğimli yamaçlardan oluşan Karadere Gölü, rekreatif uygunluk açısından son sırada kalır. Kademesiz ve düzensiz (simetriden uzak) fizyografisi nedeniyle; Kabalar ile Sakız göletlerinin önem düzeyi eşit olarak belirlenmiştir. Oluşturulan karşılaştırma ve görelî öncelikler, Tablo 2’de verilmiştir.

Şekil 3. Göletlerin yakın çevresinin fizyografisi: a. Küçüküsu Göleti, b. Asar Göleti, c. Kabalar Göleti, d. Sakız Göleti, e. Karadere Göleti

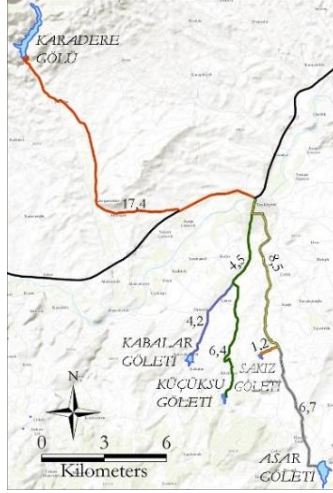
Tablo 2. Fizyografi faktörü için göl/göletlerin ikili karşılaştırması

Fizyografi	Küçüküsu	Asar	Kabalar	Sakız	Karadere	Görelî öncelik
Küçüküsu	1,00	3,00	5,00	5,00	7,00	0,497
Asar	0,33	1,00	3,00	3,00	5,00	0,246
Kabalar	0,20	0,33	1,00	1,00	3,00	0,105
Sakız	0,20	0,33	1,00	1,00	3,00	0,105
Karadere	0,14	0,20	0,33	0,33	1,00	0,047
Sütun Top.	1,88	4,87	10,33	10,33	19,00	1

3.1.2. Ulaşılabilirlik Faktörüne Göre İkili Karşılaştırma

Turistik ürüne ulaşılabilirlik, pazarlama olanaklarını etkilemektedir. Kolay ulaşılabilirlik, talep artışına katkı sağlayacak nedenlerdendir. Bu nedenle, Taşköprü ilçesindeki göletler arasında ulaşım kolaylığı açısından bir sıralama yapılabilir.

İlçeye ismini veren Taş Köprü, ana karayolu sınırında olması nedeniyle ulaşılabilirlik faktörü için merkez nokta seçilmiştir. Ulaşımın konforu ve uzaklık dikkate alınarak, göletler arasında bir sıralama yapılmıştır. Bu sıralamada; uygunluk (yakın/konforlu ulaşım olanağı) açısından Kabalar (8,7 km), Sakız (9,7 km) ve Küçüksu (10,9 km) göletleri, benzer ve eşit önemdedir. Ancak, Asar Göletinin (15,2 km) ulaşımı, daha az uygundur. Karadere Gölü (17,4 km) ise, en uzak/konforsuz ulaşımı ile uygunluk açısından en az önemde değerlendirilmiştir (Şekil 4; Tablo 3).

Şekil 4. Anayola göre göl/göletlerin uzaklıkları

Tablo 3. Ulaşılabilirlik faktörü için göl/göletlerin ikili karşılaştırması

Ulaşılabilirlik	Küçüksu	Asar	Kabalar	Sakız	Karadere	Görelî öncelik
Küçüksu	1,00	3,00	1,00	1,00	5,00	0,280
Asar	0,33	1,00	0,33	0,33	3,00	0,108
Kabalar	1,00	3,00	1,00	1,00	5,00	0,281
Sakız	1,00	3,00	1,00	1,00	5,00	0,280
Karadere	0,20	0,33	0,20	0,20	1,00	0,051
Sütun Top.	3,53	10,33	3,53	3,53	19,00	1

3.1.3. Su Yüzey Alanı ve Şekli Faktörüne Göre İkili Karşılaştırma

İncelenen göl/göletler, ova tabanına geçiş alanlarında oluşturulmuştur. Yöresel topografya şartları nedeniyle gölet boyutlarında belirgin farklılıklar bulunur. Asar Göleti, su yüzey alanı (34 ha) ve kıyı şekli açısından önem düzeyi en yüksek olarak değerlendirilmiştir. Küçüksu Göletinin su yüzeyi (3,7 ha), dar bir alanı olmasına rağmen kıyı çizgisinin geometrisi nedeniyle ikinci en uygun gölettir. Kabalar Göleti (9,5 ha), Küçüksu Göletine göre daha geniş su yüzeyine sahip olsa da geometrisi nedeniyle eşit önemde değerlendirilmiştir. Karadere Gölü (68 ha), en geniş su yüzeyi alanına sahip olmasına rağmen, geometrik açıdan şekilsiz ve dar bir vadi görünümüne sahiptir. Sakız Göleti, en az su yüzeyi alanı (2,1 ha) ve kıyı çizgisinin şekli ile en uygunsuz göleti oluşturmuştur (Şekil 3;5; Tablo 4).

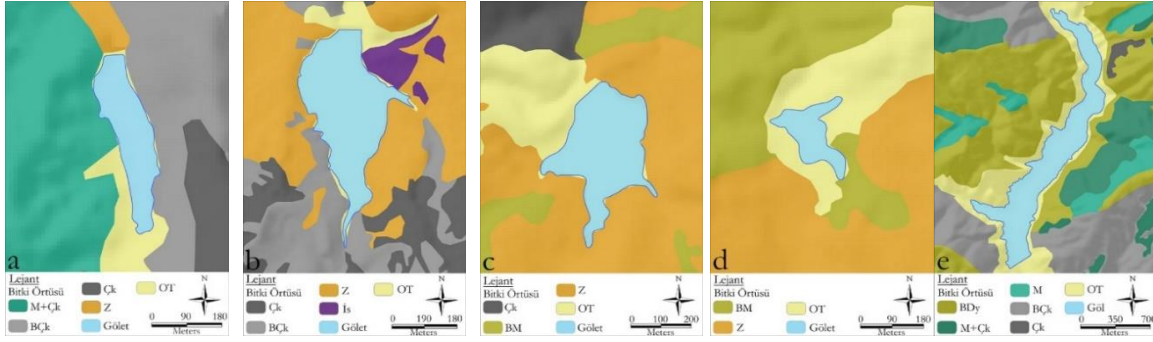
Tablo 4. Su yüzey alanı ve şekli faktörü için göl/göletlerin ikili karşılaştırması

Su yüzeyi	Küçüksu	Asar	Kabalar	Sakız	Karadere	Görelî öncelik
Küçüksu	1,00	0,33	1,00	5,00	3,00	0,202
Asar	3,00	1,00	3,00	7,00	5,00	0,464
Kabalar	1,00	0,33	1,00	5,00	3,00	0,202
Sakız	0,20	0,14	0,20	1,00	0,33	0,044
Karadere	0,33	0,20	0,33	3,00	1,00	0,088
Sütun Top.	5,53	2,01	5,53	21,00	12,33	1

3.1.4. Bitki Örtüsü Faktörüne Göre İkili Karşılaştırma

İncelenen göl/göletlerin çevresindeki bitki örtüsü, rekreatif uygunluğa göre (saf/karışık, sık/seyrek, açık alan gibi) değerlendirilebilir. Küçüksu Göletinin yakın çevresinde; açık alanın en az, karışık bitki türlerinin en fazla olması nedeniyle en uygun olarak değerlendirilmiştir. Karadere Gölü çevresindeki yamaçlar, çoğunlukla verimsiz karakterdeki bitki örtüsünden oluşur. Ancak, karışık türlerden oluşan bitki örtüsünün bulunması 2. derecede önemli gölü oluşturmuştur. Asar, Kabalar ve Sakız göletlerinin çevresi, yoğun tarımsal kullanım nedeniyle doğal bitki örtüsünden yoksundur. Bu göletler içinde, Asar Göletinin

kuzeyindeki yamaç arazide bulunan ormanlardan dolayı, 3. derece önemli bulunmuştur. Kabalar ve Sakız göletleri, birbirine eşit ve en az önemde değerlendirilmiştir (Şekil 5; Tablo 5).

Şekil 5. Gölletlerin yakın çevresinin bitki örtüsü[†]: a. Küçüküsu Göleti, b. Asar Göleti, c. Kabalar Göleti, d. Sakız Göleti, e. Karadere Göleti

Tablo 5. Bitki örtüsü faktörü için göl/göletlerin ikili karşılaştırmaları

Bitki örtüsü	Küçüküsu	Asar	Kabalar	Sakız	Karadere	Görelî öncelik
Küçüküsu	1,00	5,00	7,00	7,00	3,00	0,504
Asar	0,20	1,00	3,00	3,00	0,33	0,127
Kabalar	0,14	0,33	1,00	1,00	0,20	0,055
Sakız	0,14	0,33	1,00	1,00	0,20	0,055
Karadere	0,33	3,00	5,00	5,00	1,00	0,259
Sütun Top.	1,82	9,67	17,00	17,00	4,73	1

3.1.5. Görsel Çekicilik Faktörüne Göre İkili Karşılaştırma

Kırsal amaçlı turizm ile görsel çekicilik, birbiri ile bütünlüştür. Kırsal alanlar arasında görsel çekicilik açısından önemli değer farklılığı ortaya çıkar. Görsel olarak daha çekici doğal ortamda bulunmak, tercih sebebi olur. Göletlerin bulunduğu alanlardan alınan panoramik fotoğraflar, görsel çekicilik faktörü için kullanılmıştır. Bu fotoğraflardan 10 konu uzmanının 1-9 arası puanlarına göre değerlendirilmiştir (Şekil 6; Tablo 6). Uzman görüşünde Küçüküsu Göleti, en yüksek puanı almıştır. Daha sonra sırasıyla; Asar, Kabalar, Sakız ve Karadere göl/göletleri şeklinde sıralanmıştır. Puanlamada birbirine çok yakın değerdeki Asar ve Kabalar göletleri, eşit önemde değerlendirilmiştir.

Şekil 6. İnceleme alanındaki göl/göletlere ait panoramik fotoğraflar a. Küçüküsu Göleti, b. Asar Göleti, c. Kabalar Göleti, d. Sakız Göleti, e. Karadere Baraj Gölü

Tablo 6. Görsellik faktörü için göl/göletlerin ikili karşılaştırmaları

Görsellik	Küçüküsu	Asar	Kabalar	Sakız	Karadere	Görelî öncelik
Küçüküsu	1,00	3,00	3,00	5,00	7,00	0,464
Asar	0,33	1,00	1,00	3,00	5,00	0,202
Kabalar	0,33	1,00	1,00	3,00	5,00	0,202
Sakız	0,20	0,33	0,33	1,00	3,00	0,089
Karadere	0,14	0,20	0,20	0,33	1,00	0,043
Sütun Top.	2,01	5,53	5,53	12,33	21,00	1

[†]Haritalardaki Kodlamalar: M+Çk: Meşe ve Karaçam Ormanı, Çk: Saf Karaçam, BÇk: Verimsiz/Seyrek (Bozuk) Karaçam, OT: Orman Toprağı (Açık Arazi), Z: Ziraat Alanı, İs: İskân Alanı, M: Meşe, BM: Verimsiz/Seyrek Meşe, BDy: Verimsiz/Seyrek Geniş Yapraklı Türler

4. Sonuç ve Öneriler

Taşköprü ilçesinde (Kastamonu) suya dayalı kırsal rekreasyona uygun gölet/göletlerin belirlenebilmesi için, AHS yöntemi ile bir örnek çalışma gerçekleştirilmiştir. Rekreatif açıdan uygunluk faktörleri belirlenmiştir. Bu faktörlerin derecelendirilip, ağırlık katsayısı ile çarpılmasıyla elde edilen öncelik sınıflamasında; Küçüksu Göleti, suya dayalı kırsal rekreasyon için en uygun ve yüksek öncelikli (%45) gölettir. Asar Göleti, ikinci sırada (%26) uygun rekreatif değer taşıyan gölet olmuştur. Diğer göletler ise sırasıyla; %16 oranda Kabalar Göleti, %9 oranda Sakız Göleti ve son sırada Karadere Gölü şeklinde sıralanmıştır. Son üç göletin suya dayalı kırsal rekreasyona uygun olmadığı önerilmiştir.

Doğallığı bozmayan insan müdahaleleri ile kırsal rekreasyon değerini arttırmak, sürekli kullanmaya imkan vermesi yanında tahribe açık alanlarının korunmasına da yardımcı olmaktadır. Küçüksu ve Asar Göletlerinin çeşitli peyzaj tasarım planlamaları ve alternatif rekreatif aktiviteler ile çekiciliği arttıracak potansiyeli bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- DURAN, Celalettin (2012). "Türkiye'de Dağlık Alanların Kırsal Rekreasyon Açısından Önemi", *KMÜ Sosyal Araştırmalar Dergisi*,
- TOPAY, Mehmet & Memlük, Y. (2011). "Rekreasyonel etkinlikler için uygun alan seçimine yönelik yeni bir yöntem yaklaşımı: Bartın-Uluyayla örneği", *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12: 141-147
- KARAHAN, Faris & Orhan, Tuba (2009). "Çoruh havzası Uzundere Vadisi'nin kırsal rekreasyon planlaması yönünden suya dayalı olanakları", *Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunlarını Araştırma Derneği, Kırsal Çevre Yıllığı*, 54-81.
- TÜRKER, Ali, GÜZEL, Fatma Özlem, ÖZALTIN TÜRKER, Gülay & Duman, Fatih (2014). "Destinasyon yönetimi projesi kapsamında dalaman havzasında yer alan suya dayalı rekreasyon faaliyetlerinin markalaştırılması önerisi", *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue, pp.53-69.
- BAŞLIĞİL, Hüseyin (2005). "The Fuzzy Analytic Hierarchy Process for Software Selection Problems", *Yıldız Teknik Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, C. 3, İstanbul
- MANAP, Gonca (2006). "Analitik Hiyerarşi Yaklaşımı İle Turizm Merkezi Seçimi", *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 2*, 157-170
- SAATY, Thomas L. (1994). 'How to make a decision: the analytic hierarchy process', *Interfaces*, Vol. 24, No. 6, pp.19-43.
- SAATY, Thomas L. (2008). 'Decision making with the analytic hierarchy process', *Int. J. Services Sciences*, Vol. 1, No. 1 pp.83-98.
- SAĞCAN, Mustafa (1986). *Rekreasyon ve Turizm*, Cumhuriyet Basımevi, İzmir.